

R.M.K. I. 1194
BMV-5834

417010

ERDELYI MUSEUM
KÖNYVTÁRA

S Z E N T H A D.

az az, 5834

Lelki s' Testi szabadságokért fegyvert vont

VITEZEK TÜKÖRE, FEL-VÖTT LECZKE.

Luc. 3. v. 14.

Meg kérdék pedig őtet (t. i. Keresztelő Jánost) a' Vitézlő népek is ezt mondván: Mi pedig mit cselekedgyünk? Es monda nékik: Senkit meg ne rontsatok; senkit parvarkodással, csalárkodással, hamissan való vádlással, meg ne nyomorítsatok; és meg-elégedgyetek a' ti földesokkal.

ELŐLJÁROBESZED

AZ tiszta, szent, és szoros *Evangeliumi* fegyhetlen élet, valamint hogy a' külső Polgári társaságban, *Politiában* el nem bontya, fel nem zavarja a' jó rendet; Sőt azzal szépen meg-edgyez, azt erőfítt, állandóvá teszi: Ugy azon Polgári társaságban lévő külső Vitézlő rendekkel meg-edgyez, úftókben egymással nem kapattya; a' fegyvert vétek le nem téteti, szabályojoknak élit ki nem vonnyar: de még inkább sziveket az ellenség ellen erőfítt, dolgokban elő-meneteleseké, jó szerencséseké teszi.

Ez czélul fel-tett *Tárgynak*, mint megannyi *Tudománynak*, mind az két ágát állandóvá teszi, igazságát fel-állattya az Istennek *Lelke* a' szent irásban. Az elsőt. *Nembontya-el és fel nem zavarja a' jó rendet*, 2 *Chron.* 19. 5. 6. 7. *Josaphát* rendele *Birákat* azon a' földön, *Judának* minden erőfő városiban. Es monda a' *Biráknak*: *Jól meg-lássátok mit cselekedjétek, mért*

B. Central
CLUJ
UNIVERSITARA

nem ember képében itéltek, hanem az Urnak képében, ki az ítéletben veletek. Azért az Urnak félelme legyen rajtatok, ockal cselekedgyetek, és szorgalmatosac legyetec. Tudta jól ez a' szent Király, hogy az igaz Isteni félelemmel őszve kötöttet szent élet, nem el-rontója a' Polgári társaságnak; hanem erős gyámolítója, őslópa, és külső belső erősége, bátyája, s' Tornya.

Dávid Király-is, ezzel az Istenes szent élettel akarja birodalmát, Országát meg-erősíteni, a' midőn így szól: Solt. 101. v. 9; 8. *Nem laknac az én házámban az álnokság cselekedők; a' ki hazugságot szól, nem léssen maradása az én szemeim előtt. Nagy hamar el-vesztem ez földnek lairait, hogy ki gyomlállam az Urnac várossából mind az hamisság cselekedőket.*

A második ágat is, Isteni hiteles bizonyosságokkal állandóvá téfzi, ugyan ezen Szent Lélek azon Tudománynak; Hogy a' Vitéz rendek szabályjának élit ki nem vonnya, a' fegyvert vélek le nem téteti. Ki volt vitézebb, s' szentebb életű amaz nagy hitű *Abrahámnál*, ki minden hívőknek Atyának mondatik, *Rom. 4. v. 16, 17.* Fegyvert foga, ő és az ő szolgálai, kik az ő házában nevedtének; viadalhoz háromszáz tizen nyolczat kézfite, ellenségének utánnok indula kik az ő atyafiát a' *Lóthot* el-rablák és fogságra vivék; meg-veré ellenségit, az ő atyafiát pedig kezekből ki-szabaditá, *Terem. 14. v. 15, 16.*

Amaz fegyvert viselő Századosat, (kit idvezitőnk az ő hitiről és kegyességétől igen meg-dicsér,) nem téteti-le a' fegyvert; sőt midőn látná, és csudálkoznék nagy hiti felől, Szolgájának meg-gyógyittatását nyeré, *Matt. 8. v. 10.* *Kornélius Százados* az Olasz Seregnek hadnagya, jámbor, Isten-félő vala, mind az ő háza-népével egybe, ki első senge vala az kereltségben a' Pogányoknak, *Act. 10. 1. 2.* Ezt a' fegyveres vitézi élet; nem üressíté-meg a' szent és fegyhetetlen életül; sőt szép harmoniával meg-alkudtatta. Kivel-is azt cselekedteté, hogy a' szegényeknek, igaz hitből alamifnát osztogatna. *ibid.* Mit hozok többet elő: Im a' kezünk alá vett szent leczke, ennek igaságát, valóságát, és eléggé állattya. Holott kérdettetvén Keresztelő János a' vitéz népektől: *ők pedig mit cselekedgyenek:* hogy mint a' több népek, kik a' meg-téréfnek tudományát, és a' Christusban való tanitást halgattya vala idvezülhessenek: Nem parancsollya nékik, hogy az fegyver viselést, mint valami ártalmas mételet el-badgyak; hanem hogy minémű karban állásák és foglallják magokat, s' tiszték mi legyen, arra őket oktattya. *Ex Summája ez szent Oktatásnak.*
Két

Két részekre ágazik ez szent Leczke.

Az Elsőben, vagyon a' Vitéz Rendeknek, K. Jánostul való értekezése és tudakozása, idvefségeknék forsa felől. Ezekben: *Es mi mit cselekedgyünc.*

Az Másodikban, K. Jánosnak, a' kérdésre való felelete, válasz-tétele, tíftekneleikben való adással. Melly áll háromban:

Két első dolgoknak, mint meg annyi mirigyeknek el-távoztatásában, tialmában. Ezekben: 1. *Hogy senkit meg ne veronsanak.* 2. *Hogy senkit parvarkodással, csalárdsággal, hamissan való vádlással meg ne nyomoritsanak.* Az harmadik parancsolatban, t. i. *Hogy meg-elegedgyenec az ő soldgyokkal.* Ezek vadnak rendel, részenként, ez kezünk alá fel-vett szent Leczkében.

M A G Y A R A Z A T.

Kérdés: 1. Ki volt ez a' Keresztelő János, és miért hivattatik keresztelőnek: s' kitől neveztetett Jánosnak? (*Az gyengébbek kedvekért inkább*)

Felelet: Volt *Zakariás* Pappnak, (ki Abiának rendiből) Aron Pappnak leányi közül, *Ersébeth* nevű feleségétől való fia. Ezek mind ketten Isten előtt mondatnac igazaknac, kik az Urnac minden parancsolatiban és rendelésében fegyhetetlenül élnek vala. Nem volt nékik magzatyok, mivel hogy az *Ersébeth* meddő volna, és mind ketten idős emberek vólnának. Az Papi tisztnek rende szerént reá jura a' szer, hogy az Urnac templomában bé-menvén, jó illatot gerjesztene. Meg-jelenék pedig ő néki az Urnac Angyala, álván a' jó illatozálnak jobja fellül. Monda az Istennek Angyali néki. Ne fély *Zacharia*; meg-halgattatott a' te könyörgéled, és a' te feleséged az *Ersébeth*, szül tenéked fiat; és az ő nevét nevezed Jánosnak, *Luc. 1. v. 5--13.* Mondatik Idvezitőnk, meg-előző *Hoff-Mesterének-is.* *Esa. 40. v. 3. Mal. 3. v. 1. és 4, 5.* Az ő Anyjának méhétől fogva Szent Lélekkel meg-tellyesedettnek; ki-is az ő Anyja méhében meg-repdefett Idvezitőnk jelen-létére, *Luc. 1. v. 15. 41. 44.* Hivattatik Istennek Angyalának, vagy követének, *Mal. 3. 1.* *Illyésnek* lelkével és erejével el-jöttnek, *Luc. 1. 17.* Innét mondatik *Illyésnek is,* *Mal. 4. v. 5.* Keresztelőnek pedig a' kereltségről, mellyre rendeltetett, és tisztí szerént el is követett, *Matt. 11. v. 12. és 14. 2. 8. Matt. 3. v. 1.* Jánosnak nevezterett az Angyaltul, az Istennek követétül, *Luc. 1. v. 13.* Ne fély *Zacharia*, imé a' te feleséged *Ersébeth*, szül néked fiat, és az ő nevét nevezed Jánosnak, az az Istennél kedvesnek.

II. Kérdés: *Mi adott alkalmatosságot K. Jánosnak ez Vitézlő népeket való beszélgetésre, kérdésekre való feleletre?*

Felelet: Az Urnak szava lón Zachariás Fiához Jánoshoz a' pusztaban, hogy mennea' Jordán vize mellett való Tartományban prédikállani a' meg-térést keressék, a' bűnnek bocsánattára: Igy szólván a' fokaságnak melly mégyen vala ő hozzá, hogy meg-kereszteltetnék ő tőle: *Vipe-ra kígyóknac nevezetési; kicsoda mutatta-meg néktek, hogy a' reátok következendő haragot el-távoztatnátok? Teremtsetec azért meg tért emberhez illendő gyümölcsöket.* Ekképpen prédikálván, a' fokaság fel-emeli-szavát meg-kérdik mondván: *Mit cselekedgyűnc?* Felelvén mondanékik: Az kinek két köntőse vagyon, közöllye azzal, a' kinek nincsen. &c.

Másodsor, El-jönek a' Publikánusok is hogy meg-keresztelkednének; Azok-is mondanak néki: *Mester, mit cselekedgyűnc?* Ő pedig monda néki: Semmit többet ne vegyetek, hanem a' mi el-rendeketett.

Harmadsor: Meg-kérdék őtet a' vitézlő népek is mondván: *Es mi mit cselekedgyűnc?* Monda néki ekképpen: *Senkit meg ne rontsatoc, &c.* Luc. 3. 2--14. Ez szolgáltata alkalmatosságot K. Jánosnak az indító okkal edgyütt. *Egy szóval:* A' bűnből való igazán ki-fejtezésre, és Istenhez való meg-térésre őket inti, erőssen meg-fedvén gonofságok rul, a' midőn őket mérges kígyóknac fajzatinae nevezi gonofságokérr. Annak utánna, az Istennek ellenek kemény büntető ostorával fenyegeti ha meg nem térnek. *Ki mutatta-meg néktek hogy el-távoztatnátoc az Istenec reátoc jövő haragját?* Intvén őket és kérvén, hogy az igaz meg-térést penitentiának gyümölcsét teremtsék, t. i. a' jószágos cselekedetekre: *Teremtsetoc azért igaz meg-téréshez illendő gyümölcsöt.*

Ellen-tesés: Hát ezek az utak, elogek vóltanak az ő idvességeknak el-vételére s' el-érésére, csak? *Felelet:* Nem, s' nem-is elégfzik-meg ezzel K. János; holott a' felső tanításában, és feleletiben meg-mondotta mellyek kívántatnak az idvességnek meg-nyerésére, ugymint, az igaz hit, Istenben való bizodalom, bűnből igazán való meg-térés: itt pedig az igaz hitnek gyümölcsire, a' jószágos cselekedetekre inti; ugyan-is, az igaz hit, a' jószágos cselekedetek nélkül meg-hólt állat, Jac. 2. 17.

III. Kérdés: *Miémű karban, és rendben állattatott Vitézlő népec lettenc légyenczek, kic az idvesség ut árul ecképpen értekeznek, és tudakoznac?*

Felelet: Vadnak olly értelemben némelyek a' Irás magyarázóik közzül, a' kik amaz Hazája vesztett, kóborló, békefég rontogató gyűlevélz tolvajok

jok seregét értik ezeken a' Vitézeken; kiknek-is *Pátróciniamot*, bátorságot keresnek és ígérnek, az Evangéliumi Tudományban; mellyek a' Pólgári társaságnak rontói szoktak lenni inkább, hogy sem mint gyámolítói és őrizői, és az igaz keresztényi hittől és vallástul-is igen igen idegenek, űrefek. Inkább meg-álhat, hogy itt K. János olyan rendben állattatott és helyeztetett vitézlőkkel beszélget, a' kik az Ország közönséges meg-maradására, javára bé-állittatának, a' Romai birodalomnak akkori rendes Magisztrátusátul hó-pénzel meg-fogattatának; mellyek igen fámoftan és feleffen valának egész *Siriában*, és *Sidó Országban* el-öfolva, és helyeztetve, a' minta' külső historiák, erre eléggé bizonyságok.

Hogy ez dologrul bizonyosabbak lehetsünk, és az Ecclésiái Historiákban-is Csecsemők és tudatlanok ne legyünk, bővebben így értsünk:

Hircánus és Aristobulus, Sidó Fő Rendei, és Atyafiak, az Ország és a' Fő Papságért egy más közt versengést és veszekedést támasztván, hadakozást edgy más ellen készítenek. Nem lévén elegséges erejek, mind a' kettő külső erőböz és segedelembe folyamodik. Hircánus, ki az ő Atyafiátul a' birodalombul ki-rekesztetett s' ki-vettetett; elsőben, Idumæus Péter tanácsából, az Aretáshoz akkori Arabianak Királyához ragaszkodék; ki-is nagy sok számu néppel, Hircánust az országban helyére állatni, és békiben meg-erősíteni igyekezik. Ezt látván Aristobulus, ő-is a' nagy Scaurushoz, akkori Romai Imperatorhoz eskik: végre sok adományával és kincsével meg-győzvé, óltalmul lón, mellette. Melly dolog, olly feleletet szerze Aretás srvében, hogy kételenit tessék fel-tett szándékát felben hadni, és ilyen

módon Arabiában bonnét ki-jött vala viszfá menni: Nem sókkal az után, a nagy Pompeúst, (Romai Hadnagyt) a midőn Tigranest baddal meg-győzte és el-vesztette volna, Damascusban menvén, Aristobulus, nagy ajándékával és kintsevel magának foglalta. Hircánus is a Romai erőhöz folyamodik, Aristobulus, Pompeúst a vároznak t. i. Jerusalemnak erőszakkal való el-foglalására ingerle, kifizeté; Ki a Templomra is sok Sidók veszedelmével és fil-mészároltatásával reá robana; és az Sanctum Sanctorumban, a Templomnak leg nemessebb részében (kiben nem szabad vala senkinek bé-menni, hanem csak a Papnak egyszer esztendőben) hogy azokat meg-látná, mellyet senkinek is nem szabad vala nézni, hanem csak a fő Papnak, erőszaktettel bé-mene. Hircánusnak is a fő Papságot megengede, csak hogy a koronával való élejt meg-tiltá. Ekkor vétetődött-el Judátul a királyi pálcza; és az Ország ekképpen jutott a Romaiaknak birodalmokban. Aristobulus azonban Pompeústul, Romában valami vétkeért küldettetik Arestomban; bonnét valami uton es módon el-szabadulván, és Judæában viszfá menvén, ujjabb zenebonát, háborgást és zűrzavart támaszt, indit: melly dolgáért ujjobban, Gabiniustol meg-fogattatik, és Romában viszfá küldettetvén, ugyan ott méreggel meg-ölettetik, Aristobulusnak levén Antigonus nevű Fia, az ő Attyának Attyafia Hircánus ellen, az Parthusokat fel-ülteti; a kik a várost el-foglalván és el-prédálván, Hircánust benne meg-fogják; füleit el-metszik, hogy többé Fő Pap ne lebesse.

An-

Antigonust ekképpen állittják helyette az Fő papságra. Három esztendőket alig tölt-el Antigonus a Fő Papságban; reá mennek Sosius és Herodes, reá szállják a várost, holott rabságban esvén Antigonus, Antiochiában Antoniushoz küldik, a mellyőtet ez világbul ki-végzi, s el-veszti. NB. Judeának Országa, a Romaiaknak engedelmeből, jutott az Hérodesnek kezéhez, ilyen uton. Mint hogy az Parthusok, az elebbi hadakozásnak győzedelmében magokat el-bírvén, nagyot tulajdonitnak vala ő magoknak, gyakorta Syriában bé útven nagy károkat tóttenek. Az Romaiak ezt látván, ekképpen az egész Tartományban vitézlő rendeket állítottanak, behelyeztettek; hogy mind a külső ellenséget, mind pedig a gyakorta pártolkodó, s új háboruság támasztó Sidóságot meg-zabolázzák, fenytékben tartásák; és hogy minden alkalmatosságra, ha a dolog úgy hozza, készek lennének az ellenség ellen fegyvert vonni, és így a földet békeségben tartani, kíváltképpen a felelmésőbb részében a Tartománynak.

Ezek voltanak hát azok a Vitézek, és Századosok, kiknek emlékeztetek az Evangéliumi historiákban gyakor helyen occurálnak, elő-fordulnak. Ezeknek praedikáll K. János e kezűnkben veit leczkében. Nem tartozik hát ez azokra a gyűlevész Tolvajoknak seregére, kik sem a Törvény szerént való Magisztrátusért, sem az hazának békeségben csendességben való meg-maradásáért nem harcolnak, fegyvert nem vonznak; hanem a kik minden tehetségekkel az hazát békeségben és csendességben meg-tartani akarják. Ezeket, azoknak kedvéért akarám le-irni, a kik gyönyörködtek ő magokat az Ecclesiái Historiákban olvasásában, és annak tanulásában.

IV. Kérdés: Mire czélox e' cselekedetivel K. János, a midőn őket tilalmazza, és egyszer s' mind parancsolator is ad nekik tanításában?

Felelet

Felelet: Nem azt akarja hogy fogyvereket le-tegyék, és a' melly tiszte-
 te meg-erősenek, az alól hiteket fel-fabadittsa: hanem tilalmazza, hogy
 az vitézségnek sine és palástya alatt, az szegény nyomorult kőtségét, föld-
 népét, javokbul ki ne űresssék; hamissan való vádlással az igye-fogyotta-
 kat ne fojtogassák; Tolvajok módgyára uton állók, folztogatók ne legyenek,
 (mint némellyeknek szokások vala.) hanem mint idvelségetek ohajtó
 a' kívánó szent edények, foglallyák ő magokat szent és kegyes jámbor élet-
 ben, ugy mint a' kimétkül senki-is az Istennek Országát nem láttya. Sid.
 12. 14. *Kővesétek a' békeséget mindenekkel, és a' szent életet, smelly nélkül
 senki az Urat nem láthattya.* Parancsollyá-is, hogy meg-elégedjenek Sól-
 dokkal; mert nincsen nagyobb kereskedés ennél, ha valaki kegyes életet
 élvén az maga forsával meg-elégfszik; és jó lelkiismerettel, a' melly karban
 állattatott, abban magát gyakorollyá, és azt ékesgeti, 1 Tim. 6. 6. *Sum-
 másképpen:* Tilalmaztatik itt, a' nyilván való erőszak-tétel; mellyet el-kö-
 vetnek, az Isteni felelemtől űresssék, mind városokon, mind falukon, az hol
 hatalmat vehetnek: sőt még az magok véreken és tagjokon-is gyakorta-
 végben viltznek, némellynek házat dullyák, jószágát prädallyák. *Oka
 pedig intésének ez:* Mert ellenkezik ezeknek cselekedetek, az igazán viselt
 hadakozásnak végével: mellyek ezek; hogy mindenek a' szegény hazának
 javára, a' népnec meg maradására, és a' jó békeségnek, vagy meg-tartására,
 vagy helyre állattatására szolgállyanak.

Micsoda haszna vagyon pedig annak az hadakozóknak, a' kik azokat kö-
 vetik-el a' hazában, a' mellyet az ellenség szokot dühösképpen véghez
 vinni? E' kegyetlen cselekedet mivellette azt fokakkal, fok helyyeken,
 hogy az nagy Istentelenségét el-unván az vitézlő rendnek az gyámoltalan,
 igyefogyott nemzetség, édes hazájokat kételenség alatt kellettet idegen kéz-
 re bocsátani, s' magokat azoknak igája alá adni, hogy azoknak rettenetessé-
 gektől meg-fzabadulhassanak.

Ezekből rövideden Tudományul ródd-meg.

T U D O M A N Y.

*Az Isten dicsőségéért, a' haza Lelki és Testi szabadságának meg-
 yeréséért, vagy békeségben való meg-tartásáért, Zászlós emelt, s'
 kardot vont vitézlő Rendeknek, mind azokat az Egeket s' Angyalok-
 kat irtoztató, Isten büntetésekre siertető vétsékes, (minéműek szoktak
 lenni)*

lenni, a' fok szegényeknek meg-rontása, patvarkodással, csa-
 lárdsággal másoknak meg-nyomorítása, Szitkoknak átkok-
 nak halomban való rakása: paráznaságnak gyilkoságnak tol-
 vajságnak el-követése,) *Annnyira el-kell távoztatni, hogy mind
 addig-is ne reménylők idveségeket, ne várják az ellenség hatalma alól
 fel-fzabadulásokat, dolgoknak kívánatos elő-menetelre, a' míg eze-
 ket Táborokbul, Társaságokbul ki nem rekeszrik, és az izent élet-
 re magokat nem adgyák: s' hó-pénzekkel, avagy földokkal-is
 jó lelkiismerettel meg-kell elégedni.*

1. Igalsága a' TUDOMÁNYNAK a' leczkében, csak nem annyi ízó-
 val fejeztetik-ki. 2. Jol. 7. v. 12. *Azért nem áthatnak meg az izraelnek
 Fiai az ő ellenségek előtt, háta adnac az ő ellenségeknek, mert a' nekem szentel-
 tetett marhának el-vételében bűnösök: nem léfzek küömben veletec, hanem ha
 ki-vefztirec közzületec a' bűnösök.* 3. Száml. 25. 4. *Vedd fel a' népnec min-
 den véneit, és akasztasd-fel őket az Urnac a' nap előtt, és el-fordul az Ur harag-
 jánac fel gerjedése az izraelből. Miért? mert nagy gonofságot cselekedtek
 az Urnak előtte, paráznazkodtak a' Moáb leányival, vers. 1.* 4. 1 Sam.
 12. v. 15. *How ha pedig a' gonofs cselekedetben menten mentek, mind te ma-
 gatoc, mind a' te Királyok el veszttek. Solt 44. v. 10, 11. De moftan meg-
 vetettél, és meg gyaláztatál minket: és nem jósz-ki a' mi feregánkel; meg-
 futamtatál minket, meg-prädaltatál azokkal. Oka ez gyaláztatnak a' nép kö-
 zött uralkodó nagy gonofság.*

FUNDAMENTOMMAL VALO ERŐSSEGE AZ T U D O M A N Y N A K.

1. Mert Istené a' had, az az, Isten gond-viselésétől igazgatásául, ere-
 jétől kormányoztatik. 1 Sam. 17. 47. *Es meg-tudgya mind az egyben gyúlt só-
 kaság, hogy nem fegyver és Dárda által tart-meg az Ur, mert az uré az Had.
 és 18. 17. és 25. v. 28. Az Isten pedig nem Látoknak gonofsoknak párt-
 tartója. Nem lakhatik ő vele a' gonofs, Solt. 5. v. 5. 6. 7. *Mert nem olly
 Isten vagy, ki gyönyörködgyél az hitelenségben, nem lakic te nálad a' gonofs;
 Nem álnak meg a' te szemid előtt az kevélyec, és gyűlölfsz minden gonofs csele-
 kedőket. El veszted a' kic hazugságot szólmac, a' vér-fzopó, és álnokságnac
 emberit gyűlöli az Ur. Ur munkája, Ur dolga az hadakozás, Atkozott pe-
 dig a' ki az Ur dolgát csalárdul cselekszi. Jer. 48. v. 10. A' cselekszi pedig**

csalárdul, a' ki a' Tudományban meg- említett vétkekben lelke ellen ő ma-
gát belé egyelíti.

II. Mert Isten erős parancsolattal parancsolta az ő népének, hogy az
Táborbul minden rutságot, gonofságot ki- tiszttitsanak; még csak az em-
ber hasánnak sepredek-jét- is hogy bé- fedgyék; mennyivel inkább az sok
Istentelenségeket, Deut. 23. 9--14. *Mikor Táborban szállasz a' te ellenséged
ellen, meg- őrizzed magadat minden gonosztól, verl. 12. Es a' Tábor kívül va-
lami helyed legyen tenéked, és oda ki- menni szükség tenni. verl. 13. Es lé-
gyen tenéked asócskád a' te fegyvered mellett: és mikor le- akarsz űlni, azzaláfi
vermet; és fel- kelvén bé- fedgyed a' mi tölled el- ment, verl. 14. Mert a' te
Urad Istened jár a' te Táborodban, hogy meg- szabadítson tégedet, és a' te ellen-
ségedet adgya a' te kezvedben: Légyen a' te Táborod tiszta, és ne lásson ti közte-
tec valami rutságot, és el ne forduljon te tölled.*

III. Mert az olyan latroknak, Isten nélkül valóknak bünds seregé-
nek hadakozása, eleitől fogván bődögtalan szokott lenni; nem nyerte az
a' hadban a' győzedelmet, hanem gyalázzal illettetett, Példa erre az Izra-
el, Száml. 14. 4. 1--45. *Es monda Moses: Miért szegitek meg ilyen módon
az Urnac beszédét? kétségnélkül nem mégyen az véghez; fel ne menyetek (t. i.
hadakozni) mert nem léssen az Ur ti köztetec, hogy el ne bullyatoc a' ti ellen-
ségtec miatt. Mert az Amalec és Cananeus vagyon ti előttere, és fegyver-
miá hullánatok el, mert mivel hogy el forduljatok, hogy ne járnátoc az Urnak
után, nem léssen az Ur veletek. Mind az által igyekezéne fel- menni az hegy-
nec tetejére. Alá szálla azért az Amalec, és Cananeus nemzetsége; és meg-
vervén, vágác őket mind az Hormáig.*

Acháb, hivván semmire kellő Izrael Királyának- is ilyen bődögtalan esa
tája lön egykor, 1 Kir. 22. v. 17--35. 2 Chron. 18. v. 16--34. Miért? mert
felette igen Istentelen ember vólt, mind az hozzá- tartozókkal egyetem-
ben. 1 Kir. 21. v. 20--25. Az Ephraim fiainak- is. 1 Chron. 7. v. 21. A' Si-
dóknak. Jer. 37. v. 4, 5.

A' TUDOMÁNYNAK IDVESSEGES LELKI

HASZNOS Epületi

Első Lelkünkre való szabása. TANITAS, OKTATÁS'

I. Minekelőtte hadakozni ember Táborban szállasz, annak előtte fe-
lette szükség, s' el- multhatatlan dolgodnak tartis igaz híre szert tenned, ten-
nen magadat meg- izentelned, a' te bűneidről keferveffen vallást tenned, Iste-

Isteneddel meg- békellened. lelki ismértebben csendesnek nem háborgó-
nak lenned. Isten segítségül hívásával kell Zászlódat fel- emelned, kardod-
dat oldaladra kötnöd; ha dolgodnak, s' Táborozásodnak, harczaidnak,
csatáidnak bődög ki- menetelit akarod látni. Solt. 20. v. 6. *A' mi Istenünc
nevében Zászlót emellyüne.*

II. Akár mennyin legyenek az istenteléneknek seregei, s' csatollyanak-
is bár melléjek sok számu ezereket, hasonlókát magokhoz (mint ma akár
melly Istentül el- szakatt, Istent meg- tagadó, igaz vallása, vére el- áruló pri-
békeket) ritkán láttyák azoknak az hadakozásban való győzedelmeskedé-
seket.

Sokad és felesed magával mégye Acháb, Rámoth Gileádra, de ugyan fégyen-
nel és pironossággal tére- meg, és maga- is gyalázatos halállal el- vesze. 1 Kir.
22. v. 37. *Benhadád az Syriaibéli Király harmincz két Királyokkal mé-
ne Samaria ellen; de fégyent valla; sok számu seregeit le vágák, végre
ő maga- is gyalázzal pironossággal el- szalada. 1 Kir. 20. v. 1--11.*

Ellen- vetés: Hát az hitetleneket, nem szabadé semmi uton módon a' ke-
refsztyéneknek szükségeknak idején ellenségek ellen segítségül hívni, segít-
ségekhez folyamodni?

Felelet: Az második Tractámban erre meg- feleltem, olvassd ott.

III. Az igaz igy mellett- is a' maga meg nem alázódott, igaz poeniten-
tia- tartás nélkül hartznak állott Isten népe- is, el- veszti a' nyereséget, nem-
éri- el a' győzedelmet; gyakorta gyalázzal és fégyen orcza pirulással soktak
meg- aláztattatni. Igaz vala igyek az Izraelitáknak, az Bénéjáminitákkal,
de ugyan két izben a' Bénéjáminitáktul igen meg- verettetnek, ugy hogy
negyven ezeren közzüllök el- hullának, Birák. 20. 21--25. Mi lehetett
ennek fontos oka? Ez, mert noha igazán, Isten parancsolattyaibul és joval-
lásából száloak Táborban; mind általt, mint hogy a' magok erejekben
fel- fuvalkodának, az Istennek kegyelmes segedelme felől, ugy a' mint illet
nem eszmékedtenek, igaz poenitentia- tartás nélkül rohantanak Attyok-
saira, ezért aláztatának- meg, és orcza pirulással bé- telének.

II. H A S Z N A.

Meg- győzés, és nagy szánakozással való Czáfolás. Bődögtalan, s' igen
igen nagy Arvaságra, s' mélszárfszékre rendeltetett Tábor hát az, s' a' Vitézlő-
népek- is igen berencsétlenek s' gyámoltalanok, a' kik között a' Tudomány-
ban fel- tett vétkék uralkodnak. Bődögtalan annak ellensége ellen, mind

ki-meneteles mindbé-jövele. A' maga hóhérat gyilkosát véle hordozza az, melly holott végzi-el életét, csak ingyen nem-is tudgya remélni. Csak hiában szálnak ezek Táborban, Zászlójokat csak hijában emelik fel, hijában vetik kezeket a' kardra, mert azokkal az Ur ki nem megyen; mindenkoron gyalázattal, nagy kudarczal, vitézeknek nem kicsiny kárával, hiával térnek visszra, *Solt. 44. v. 10, 11.*

Nem tanítja ezeknek Isten karjokat az hadakozásra, mint az ő nevében harcolóknak, *Solt. 144. v. 1.* Sirnak az Izrael Fiai az Ur előtt, és nem halgatá-meg az Ur, s' nem-is figyelmeze beszédekre, mert a' gonoszt, a' melly közzöttök el-áradott vala, ki nem irták. *Deut. 1. v. 45.* *Igy ma törökedénc,* ellenségünk ellen készülünk, azonban nem jün-ki az Ur a' mi fereginkkel. *Miért?* Mert el-áradtak az fok *Achánok;* a' káromkodó *Rabszékék* meg-lefedtenek; az parázna *Zimrik* és *Chozbik* hámanélkül valók; a' gyilkos *Jóabok,* (kiket még az Urnak óltára mellül-is el-kellene huzni) meg-fokafodtanak. Nem megyen Isten el-veletek tudtorokra légyen, valamig a' fok gonoszt közzületek ki nem irtjátok. Uraznak ugyan némelyek hogy *Arulók* vadaak közzöttök, s' abban nem mehetnek elől dolgokban. Igaz! bizonyára a' vagyon, de kicsoda légyen az? A' közzöttök el-áradott undok vérkek, mellyek minden jó szerencséknek akadályai, meg-gátoló *Malom kövei.* *Ez a' nép közt az Aruló.* Szájában forog ugyan loznak hogy ő az Isten dicsőségeért hadakozik, hazájábul azért üzetett ki, azonban minden istentelenségben ő magát gyönyörködötti. A' maga cselekedti bizonyosság ő ellene, hogy ő nem *Istenért,* hazájáért hadakozik, hanem hogy *prädállyon,* rontson, és a' szegénységet emésztsze és rongálja. Ebben torkig ül *ma a' mi Táborunk* (becsület a' azoknak a' kik nem illyenek) Még-is csudálkozunk hogy Isten fereginkel eddig ki nem jött; diadalmat nem adott; sirván ki-bujdosott édes hazánkban eddig visszra nem vitt. Nézd-meg csak mint foly dolga a' mi vitézinknek, s' meg-fünnöl csudálkozni az szabadulásnak előtünk ugyan el-futásátul.

Nem találatnak-e-fel ma a' mi Vitézlő népeinkben azok az sarvas vétek, kiket K. János a' fel-vett leczkében tilt? A' fok szegényeknek minden kiméllés nélkül való meg-rontása, *nemé?* De mehetnek-e ki házokon kívül valami rabotás munkájoknak végben vitelére, hogy békeféségek lehet-ne túllök? *Házokon kívül* az fok fosztás, tolvajlás, sanyargatás, egy kendője, kéfi, hitván Izürdöcskéje rajta meg nem maradhat; vetni való magvát szekerérül torkon verve le-huzza, buzáját, árpáját, szénáját minden kiméllésnél-

léfnélkül, éteti tapodtattya, annak felette keményen meg-tagollya, holt elevenen hadgya.

Házokon belől a' nagy kegyetlenség, Templomoknac, házaknak fel-tö-rése, azokban kicsiny jószágocskájoknak el-prädálása, sákmányoltatása. Ereteknek illendőképpen ki-szolgáltatásával meg nem elégefsnek; hanem edgy hempillanásban mindenét el-fogyatná, semmiféle tenné, hogy ehel-halásra jut *Cselédfül,* arra keveset hajr. *Feleségét, leányát, szolgálóját* ha meg-ronthattya szüzelségében azt el-követi.

Az második, nem találatik-e bűvön-fel? *Patvarokodással, csalárdásgal Felebarátjoknac meg-nyomorítása.* Ennek szine alatt hogy ellenek támadott, *Rebellis, Pártos,* sokan ma köldülésre jutottanak; egész városoknak marhájkban többire, fok helyeken semmi nincsen; ez hamis út és *practica* által, fok *Istenfélők,* Istenes keresztyének, kik az *Isten Sionának* szabadulását nagy ohajrással mi velünk edgyütt nagy kívánsággal ohajtyák, éjjeli és nappali fohászokodásokban, a' szabadulásért Istennek könyörögnek, törekednek, és buzgólkodnak, *Mazurrá,* szegényekké lettek, azokat jól meg-faczczeltatták, nyuzzák, és minden kegyetlenséget, mint valami el-lenségen kegyetlenül végben visznek.

Szítoknac, árkoknac halomban való rakása az eger veresfi éri; enélkül sem étele, sem itala, nem jó izü; ennélkül nem szólhatnak bezzélhetnek; sőt a' mikor az halál révén vadnak-is, és ellenségekkel ha szemben szálnak-is (mintba a' szítok és átok által ellenséger verhetne) ugyan okádgya és szörjia a' fok birtokot káromkodókat. *Jésust* kiált elsőben, hogy annak ereje és segítsége által gyözzék-meg ellenségeket; Csak hamar az ördögöt-is a' Christus mellé csatoltyák. *Rajta az illyen attán, teremtetén:* Ekcs csata, és elő-meneteles, hol az ördög hírével mennek a' viadatra! Tudodé hogy nem lehet a' Christusnak a' Béliállal békefésége, edgyelőre, *1. Cor. 6. 15.* Ez ronta-meg eleitől fogva; ördögnek szolgáltál, azért ő-is kinnal fizetett és fizet szokása szerént.

Még-is csudálkozol rajta, hogy Isten a' te Táboroddal nem jár? Az harcra a' te fereggeddel ki nem megyen, diadalmat nem ad? Ne azon csudálkozzál hogy ezek így folynak, hanem az Isten hozszu törő s' várakozó kegyelmén, hogy edgy-is fenn maradott, s' alhatott még a' mi vitézink közzül.

Egy *Achánért* a' lopás dolga végett, mennyin hullának-el az Izrael Fiai közzül? Külömben ki sem méne az Ur vélek, valamig a' gonost közzülök

ki nem irták, Jof. 7. v. 12. Irtának ki csak a' fok *Achánokat* a' miéink köz-
zül is, meg-szánná Isten, a' fok lelkeket gyótró *Lóthokat*, s' a' keferves lel-
kű *Ilyéket*, s' meg-kegyelmezne a' népek. Egy káromkodó *Rabfaké-
nak*, s' hozzá hasonlókak, kik az élő Istent meg-káromlották vala, károm-
kodálokért, az Isten száz nyólczvan ezeret le-vágata az Affyriusokban, *Esa-
37. v. 36.* Mit várhatz te-is egyebet ennél káromkodó, szitkozódó, hason-
ló gyalázattal keveri-bé Isten orczádat, ha még-is nagy vak-merőül bűnöd-
ben tovább-is meg-általkodol, s' ezeket el-követed.

Vagyoné hirtékkel hogy ki-mondatottellenetek a' kemény sententia,
hogy nincsen az Ur veletek. Deut. 1. v. 41. *Ne menyetek-fel és ne harezol-
lyatok a' ti ellenségitek ellen, mert az Ur nincsen veletek, hogy meg ne verettefse-
tec a' ti ellenségitekül.* Szánnya és keferüli az én *Lelkem* a' titeketeket, hogy
nincsen olly orvos köztetek, a' ki ezt a' vérrel folyó sebet meg-orvoslaná,
és jó irral bé-kötőzné! *Mi haszna* ez uton hogy harczolunk, magunkat foj-
togattuk fogyattuk? Jobb volna a' fegyvert le-tenűnk, a' *Táborozásna* bé-
két hadunk, ha ez a' meg-akadályoztató köz falt közzülünk ki nem akar-
juk vetni! *Mi haszna* a' elő-menetele lön eddig hogy ennyi fok ezereen meg-
öletének közzülünk? Mert keveset nyerénk ennyi fokaknak halálával!
Meg-szabadíthattya Isten az ő Anyafzentegyházát az *üldözök* keze alól
más uton és módon is.

Vétkeznek nevezet, és személy szerént a' *Tudomány* ellen, a' *Tábornak*,
Vitézlő rendeknek, Fejei, elől-járói, Gubernatori, u. m. Királlya, Fejedel-
me, Generálissa, Kapitánnya, Hadnagya, és akármí tiszten bé-állítatott
rende, a' ki az ő reá bizattatott tisztit, resten, lágyan, tunyán viszi végben;
annak serényen viselésében csak gyengédeden *puhán*, *Afzszony* ember mód-
gyára forgattya magát.

De hogy hogy vihetné végben reá bizattatott tisztit, holott fokban ő ma-
gok első a' gonofságnak el-követésében. (*Ne végye reá a' ki nem olyan*)
két kézzel kapja, az alatta lévő vitézlő nép a' gonofságot ha láttya hogy az ő
előtte járója gonosz, feslett erkölcsű, életű. Az *fejétül* vész-meg gyakorta,
a' nép, az ország, a' város. *Esa. 43. v. 27, 28.* Ugy vesztí-el osztán az Isten,
a' hamisáért az embert, a' Nemzetséget. *A' te Atyád vértkezett előfeször,*
és a' te irás magyarázáid hajlottanak el én tölem. *Annakokáért fertelmefeknek*
istélem a' szentségnek Fejedelmét, és a' Jákóbot veszedelemre rendeltem, és az
Izraelt gyalázatra,

Sokan az *Elöl-járók* közzül *lágypástorok*; ha meg-fonyituk is az alattok
lévő-

lévőket, csak *emigy amgy*, hízkelkedő beszéddel, édesdeden, igen lágyan,
mint a' szegény *Eli-pap* az ő lator fiait, *1Sam. 2. 13. 24.* Csak részesüllye-
nek a' praédált, tolvajlott, erő-szakkal el-vont marhákban, jószágban; el-
halgattya affelől alatta való vitézének latorságát, bűnét meg-észí, és így an-
nak vétkeben részes léfzen. Nem gondollya, hogy jaj vagy on annak a'
végén, *Esa. 33. 1.* *Jaj tenéked a' ki kóborlasz, praédalsz, tolvajlasz, holott te*
nem kóboroltattál; ki más ellen hamissan cselekefszel, holott te veled hamissan
uem cselekefsz nec. *Mikor meg-szünöl fosztani, te-is meg-fosztatol; mikor az*
hamis cselekedetnek véget vetédsz, te veled-is hamissan cselekefsz nec. Ez lé-
fzen jutalmok mind azoknak kik az istentelenségben bé-merülnek.

Sokan *Tökéc*, nével elől-járók, félnek a' bűnöst meg-inteni, zábolázni,
büntetni. Innét sokott Istennek büntető ostorául következni az *Elöl-já-
rókra*, hogy azoknak *Authoritások*, méltóságok, az alatta valóktul meg-
utáltatik, semmiben hajtatik; és a' melly vétkeket meg nem büntetett az ő
alatta valóiban, az ő alatta valói meg-büntetik gyakorta az *Magyistrátusok*-
ban.

Kérdés: Hányféleképpen részesülnek az *Elöl-járók*, a' *Magyistrátusok*,
az ő alattok valóknak bűnökben? Avagy ember, más embernek bűn-
ben, hány utakon sokta magát belé egyelíteni, s' részese tenni?

Fel: Nyólcz utakon: 1. *Tanács adással*; a' midőn gonosz tanácsot ad
másnak a' bűnnek végben vitelére; mint *Bálám Prophéta*, rosz tanácsot
adván, hogy bűnben ejtheffe az *Izrael* népét, *Száml. 3. 1. 16. coll. 25. 1. 2.*
Igy *Achitophel* is bűnre tanácslá *Absolont*. *2Sam. 17.* Igy *Cajaphás*, *Luc.*
11. v. 49. 2. *Parancsolat adással*; Igy vértkezék *Dávid*. *2Sam. 11. v. 14.*
Saul. *1Sam. 22. 17. 18.* *Herodes*, *Matt. 2. 16.* *Herodes Antypás*. *Matt. 14. 2,*
9. *Pbarabó*, ki-jöv. *1. 16.* 3. *Meg-edgyezéssel*, akarattal, véle edgyütt
örülvén a' dolognak el-követésében. Igy esék-meg *szent Pál*, *Act. 2. 2. 10.*
Solt. 50. v. 18. 19. 4. *Izgatással*, kifiztetéssel, ősztonözéssel: A' *Sidó*,
Marc. 15. 14. Ezt tilalmazza sz. Pál, *Eph. 6. 4.* 5. *Halgatással*, az dolog-
nak vesztglésével ki nem jelentésével, hunyoritással. Ez kőben *úrik-*
meg szárokat, az halgatók karjai alá párnát vánkost rakogató *Laodiceabéli*
Angyalhoz hasonló *Pradikátorok*; a' kik féltvén a' *konczos*, és hogy orrok-
rul a' *palaczk* el ne esék, a' népek bűnöket meg-észik, ki nem kiáltják;
mellyre nézve az Istennek *Lelke néma ebeknek is* hívja ez illyetének et, *Esa.*
56. 10. A' külső *Magyistrátusok* is, gyakran esnek ez aránt hibásban. 6.
Kedvezéssel, *Pátrociniummal*. A' jámbor *Eli-pap* e' szerént vétkézék az ő
lator.

latorfiainak kedvezvén, csak *emigy amigy* lágy beszéddel inté őket latorá-
gokrul, 1 Sam. 1. 23. 24. coll. 4. 17, 18. Erre nézve szent Pál, Eph. 5. 11.
7. *Társalkodással*, a' mikor a' gonofzban társul adgya magát, Solt. 50.
18. Prov. 1. v. 14, 15. Eph. 5. 7. 8. *Oltalommal, pártfogással*; a' go-
nofz-tévót kézben nem adással, Prov. 17. 15. Ez utakon ejtik lelkeket a'
kelepczében ama' hitván meg-bélyegeztetett lelkű fecsegő *prokátoroc, Bi-
rác*, kiknek is a' *Tophet* már eleitül fogván el-készítetett. Efa. 30. v. ult.

Mondasz: Minden kicsiny vétekért, sőt még a' tetemefekért-is nem kell
az Vitézeket meg-ölni, mert annélkül-is kevelen vagyunk, kár-is a' jó
Ka onát meg-ölni.

Felelet: Nem kár a' *Gyilkost*, a' *Tolvajt*, az *hazára tüzet hozó*, Istent
büntetésre le-vonó embereket az Isten népe közzül el-vezetni ki-gyomlá-
ni, erről parancsolatot adott Isten ki, mint büséggel fellyebb meg-mutat-
tam. Vitéz ember-volt *Joáb*, ugmint a' Dávid seregének Fő *Generálja*,
az hazának-is valóban sokat szolgált, de a' gyilkosságért csak ugyan meg-
öleték, 1 Kir. 2. 31. *Achán-is* nem utolsó ember volt *Izraelben*, de ugyan az
lopásért meg-kövezék.

Mondasz: De ki látott szent hadat? **Felelet:** *Abrahámnac* voltanak
hadai, de nem olvassuk, hogy Istennélkül valók lettenek volna. Dávid-is
had viselő ember volt, és ő alatta voltanak vitézek; mindazáltal, ugyan
ugy tésznek az *Nábál* szolgálai felőlők bizonyítágot: *Felette igen jámbor em-
beroc voltac mi hozzánk, és semmi boszszuval nem illettene, és nem volt soba
semmi szükségünc nekünc mind az idő alatt is, míg ő vélec jártunc: mikor a'
mezőn voltunc. Mert mint egy kőfalunc voltac minékünc mind éjjel és nappal,*
1 Sam. 25. 15, 16. *Josaphatrul Gedeonrol-is* ekképpen gondolkozzál.

Még-is mondasz: Nincsen hó-pénze, fizetése a' Vitézlő rendnek, ez
okáért ugy korlátban, s' fenytékben nem szoríthatni a' mint a' dolog ki-
válná?

Felelet: Ugyan még sem szabados a' *szegénységet* tojtogatni, saczczolat-
ni Istennek erős fenyegetése és tilalma ellen; hiszem nem az *szegénység* el-
len kötötted oldaladra fegyveredet! Vagyon ellenség, pradályad és sacz-
czoltad azt. *Bizony dolog*, hó-pénzének kellene lenni a' Vitézlő rend-
nek, mert a' mint az Apostol szól, fenki-is a' maga sóldgyán nem vitézki-
dik, 1 Cor. 9. 7. a' rendes utya ez volna; de más képpen esett a' dolog;
rend-kivül történt az haza állapottya; közönséges romlásának *orvoslásá-
ért*, *Lelki s' testi szabadságáért* oltóztott fegyverben a' nép, s' nem kellene hát
azért

azért felettébb zugolódni; mert meg-csalhatatlan *jele*, a' *ki hó-pénz nélkül*,
ilyen közönséges nyomoruságban nem akar harczolni, nem kell annak
felette igen az *Isten*, a' *Haza*, a' *szabadság*, hanem a' maga *öltözödése*. Nem
igy cselekvének *Fama fényes Fejedelem Borskai István* idejében a' *Ma-
gyarok*, a' kik többire hó-pénz nélkül a' haza babadságaért harczolának.

I. Vétkeznek személyly szerént az olyan Vitézlő rendek-is, a' kik
minden Isteni félelem nélkül úres életet élnek; mintha sem *Isten*, sem
Meny-Ország, sem *örök*, sem *pokol* nem volna, a' ki soha-is meg-büntetné a'
büntért. Gondolodé te a' ki ilyen vagy, hogy az Isten, ez te gonofz csele-
kedetedet nem láttya? avagy bé-hunt hivalkodó szemmel nézi? *koránt sem.*
Mit mond a' *Dávid* Solt. 12. 6. *A' nyomorultaknac pusztításokért, és a' sze-
gényeknek foházkodásokért, mindgyarást fel-kelet, azt mondgya az Ur, s' meg-
szabaditom azokat.* Hogy hogy mérészelfz hadakozni, ellenséged ellen
ütközetre menni te bűnnek *Férge*, holott el-hitetted magaddal, hogy so-
ha jo szerez és nem lészelfz, mivel elődben állanak, telyes életedben va-
lo gonofságodnak *roppant seregei*, a' mellyek félelmet oltanak fivedben,
rád támadnak; lelked ilméreit kétségben ejtik; és így az ütközetről,
viszá térsz, gyalázatos furásra kényszerítettel, mátokkal-is szegényt vallatz,
meg-futamtatod. A' régi *Magyaroc* nem voltak olyan *gyalázatos* futok,
szaladók, (olvald-meg bár az *historiákat*, melly *gyalázatos* dolgodért ma az
Idegen Nemzet *nevet*, *Comediáz*, jól tudgya doigodat, s' azért mégyen-
olly bátran szemben veled.) Ha azok fel-kehetnének *ma*, vagy meg-ta-
gadnák e' mostani *Magyarokat*, avagy keferveffen meg-firatnák. Az előtt
minden népeknek rettentésekre vala e' *magyar Nemzéség*; de most fő cso-
válására mindeneknek jutott. Ez-is következék e' nagy sivnek el-olvadá-
sából, mint hogy szerencsétlenné lett dolgaiban, ottan csak el-illant, által
mégyen az Isten ellenségének *Táborában*. Ekkor tetszik-meg már világo-
son, hogy nem az *Istenért*, sem az *haza* szabadítására, oltalmára kötötted
szablyáját oldalára, hanem az maga *Tolvaj* kívánságának végben vitelére,
meg-enyhítésére. Ugyan-is, ember az ő befédébül és cselekedetibül irélte-
tik mind igaznak, mind pedig hamisnak. *Matt. 12. v. 37.* Ha a' *Chri-
stussal* voltál, s' érette harczoltál, miért *emelled hát fel ő ellene sarkadat* az
árulo *Judással*, *Joh. 13. 18.* *A' Christus* hívei közzül *mentél ugyan ki, de nemo
voltál a' nyáj közzül való juh*, 1 Joh. 2. 19. Nem mondhattya felőled azt édes
Idevezitőnk: *Ez ec azoc a' ki én velem meg-maradt ec az én nyomoruságimban.*
Luc. 22. 28. *Mivel őtet meg-tagadt ad, ő-is meg-tagad*, *Matth. 10. 33.*

Te is pediglen a' ki meg-marad az Isten igye, és Isten népe mellett; hogy ha meg-marad *csak*, e' még nem elég az *idvefségre*, (mint fellyebb hallád) a' bent élet kívántatik ide. Hasonlóképpen mit gondolsz *te is*, s' mint lében dolgozod, ha ez viadal közben azon káromkodással, gonofsággal állás a' meg-olthatatlan tűzre! Mert a' ki miben találtatik, abban ítéltetik. *Es ha le esendő a' fa délre, vagy északra, a' melly helyre le esic ott marad.* Préd. 11. 3. Vajha azoknak számát látnád a' kik ilyen alkalmatossággal állottanak *Pokolra!* *Lelked el-ájulna, Szived el-olvadna benned azoknak fokságát szemlélvén; annál inkább keserves soha meg nem íratható állapottyán!* Senkinek is majd, halálához inkább késebbnek nem kellene lenni, mint a' vitézlő embernek; mert egy *vágás, lövés, szúrás, lövés, s' ottan meg-hal; s' a' miben találtatik, abban ítéltetik.* Ha *szitkozódásban, átkozódásban, részegségben, gyilkosságban, tolvajságban, örök halál, veszedelem, a' jutalom; mert a' ki vét a' testnek, a' testből arat veszedelmet magának, Gal. 8.* Oh a' nagy Istenért Vitézlő rendek, ne tartsátok játéknak, s' kockának *Lelketec idvefségét!*

Itt már azt mondod: Ezek mindig vadnak, Lelkem isméreri térszen mind ezekről bizonyosságot, s' meg-csalhatatlan *jelének is* látom ezeket, eddig való boldogtalanságunknak; De hogy ez után, magunk kárán tanulván, inkább bölcsébbek lehessünk, jer taníts-meg, mitsoda utakon s' módokon orvosolhatnánk-meg mind ezeket, s' állíthatnánk-is dolgunkat jobb karban?

Felelet: Az Hadakozásnak Mesterséges tudományáról kell ez aránt értekezni. Valaki azt kívánja, hogy a' *hadakozásban* boldog elő-menetellel dolgai ékesüllyenek; Szükség annak felette igen, a' *Hadakozás-nac requisitumit* jól meg-vizgálly; annak környül álló dolgait jól megfontolly, igazán hadakozzék.

Az igaz Hadakozásnak *törvényes Regulai* két karban állítatnak:

Első, helyhezterett, az hadnak igaságos voltában; Légyen *Igaz.* 1 Kir. 14. v. 18, 19, 20.

Másodí, a' hadakozásnak cselekedetiben, *Actiójában*, 1 Chron. 13. 6-11.

A' Hadakozónak légyen *igaz oka*, *igye* az Had indításra; mivel az *igaz* igyért kívántatik a' hadakozás; a' helytelen, hamis, nem kénberítésből való, semmiképpen nem javaltatik, s' nem-is hasznos.

Példának okáért; Az mai hadakozás, melly a' *Magyaroc és Németec* közt fenn vagon, valamellyik résről igaznak kell lenni: vagy az *Magyaroc,*

vagy

vagy az *Németec* réserül. Ha igaz és helyes a' Magyarokra nézve, hamis és nem rendes a' Németek rendire. *Ellenben:* Ha pedig a' Magyarokra hamis, igaz léfzen a' Németekre nézve. Ez kettő között igaz ítéletet miképpen tehets, s' el igazodhatszál ebben, vigyázz im ezekre:

A' törvényes igaz Had, ekkor léfzen rendes, ha törvény berént való igaz Magyistrátustól, u. m. *Királytól, Fejedelemtől*, a' népnek elől-járóitól kezdődik, indittatik, *igaz* és fontos okokra, szükséges végekre, s' hasznos dolgoknak végben vitelére nézve, *regulás* cselekedetek által. A' minémü vala *Ase* Királyé Jeroboám ellen, 1 Chron. 13.

Ez három dolgok szükségesképpen erre meg-kívántatnak.

I. A' *Személyec*, kiknek kötelefségekben áll, és a' kik közt az *Had* támad.

II. Az *Ok*, *ügy*, a' miért az hadakozás léfzen, indul.

III. A' *jo mód*, mellyel meg-határozatásék, korlátban vétésék, minémü szabadon uton kellyen azt el-követni, módgyával légyen.

A' *Személyt* ha gondolod; Ebben meg-kívántatik mindenek felett. 1. Kinek kell hadakozni. 2. Ki ellen szabadon tilalmasé, nemé?

A' mi az *első* nézi; magános személynek, egyátallásban tilalmas: hanem *Publica persona*, közönséges személy légyen az, a' melly igaz törvényes uton jutott a' *Magyistrátusi* tisztre, úgy mint a' kinek, és a' kire Isten-től bizattatott a' *Republicánac*, Polgári társaságnak igazgatása. Ez uton indítának hadakozásokat az Istennek népe közt *Moses, Dávid, Jofna*, ellenségek ellen. A' *magános, edgyes* személy, *Privata persona*, ha a' Magyistrátusnak akarattya ellen, magahitségből, magát az helytelen hadakozásban belé egyelíti, felette igen vétkezék. *Más oka vagon*, s' a' ülőmb karban álltatnak azok a' *személyec*, a' kik nem *simpliciter* egyátallásban, nem minden tekintetek kívül alája vettettek a' felső hatalmaságoknak, a' kire bizattatott a' *Republicánac adminisztrátioja*, igazgatása, törvényeknek ki-folgáltatása, hogy a' Polgári társalágot oltalmazzák, *gubernállyéc*, kormányozzák, s' békeségben tartsák. Ezek noha nem *első* Magyistrátusok, de ugyan az *első* után rendeltetett *Bíróc*. A' minémü vala *Dávid* még *Saul*-nac életében, a' ki hadat indita a' Philisteusok ellen, fereget gyűjtvén ellene, hogy az *Kebila* vároflát a' meg-állás alól fel-babadítsa, jollehet a' *Saul*-ul erre parancsolatot nem vett vala, 1 Sam. 23. Igy a' *Macc:bausok*-is igen jól cselekvék, hogy ellenségek ellen fegyverhez nyultanak.

II. *Kérdés:* Ki ellen szabad Hadat indítani és hadakozni?

Felelet: Szabados Hadakozni csak az ellenség ellen, akár külső akár belső légyen az. Ekképpen hadakoztanak ellenségek ellen, *Abrahám és József*, kiknek ellenségek külső vala. Az *Izraeliták* magok felekezettek ellen, kik belsők valának a Bénéjáminiták ellen. *Birá. 20. Dávid-is* az Izrael ellen, a' kik az *Isbofetnek* pártján valának, *Abner* hadnagyságában. *2 Kir. 1. Tilalmas*, és nem Szabados ellenben az *Atyafiak*, azon vérek, azon vallásuk ellen harcolni; (a' mint ma cselekednek az igaz vért, igaz *Magyarságot*, igaz *vallást* meg-tagadó *Hajdu városi Gadarénusi* természetű *birván* emberek, és ezekhez hasonlok) Nem akará Isten hogy *Roboám Judának* Királya hadakozzék az ő Attyokfia, a' *Jeroboám* és az *Izraeliták* ellen, a' kik a' *Dávid* házatul el-fakadtak vala, *1 Kir. 12. 24.* Ez uton nem szabados hadakozni az Atyafiaknak egymással; akár külön országbéliek legyenek azok, akár pedig azon tárfaságnak veled edgyütt élő tagjai, vagy vér szerént valók. A' melyet ha valakik vakmerőképpen el-követnek, Istennek rettenetes büntető ostorát el nem kerülik; mint az *Ephraimiták* példája ezt igaznak lenni világosan tanította, *Bir. 12.*

Igaz *Okai* a' Hadakozásnak. Az igaz *Ok*, úgy tébi az Hadakozást rendelsé, Igazzá.

Szolgáltatunk pedig erre, vagy mi *magunc* avagy *mások-is* alkalmaságot. Magunk ekkor adunk igaz *okot* az hadakozásra, A' *midőn*.

I. Az igaz *Isteni tiszteletet* az hazában szívesen mind két kézzel oltalmazzuk, meg-tartjuk; minden *Impetitori* üldözői és kergetői ellen, (akár kívül valok legyenek azok, akár az hazának lakói) bátorságosá tessük, és mind az vérig ezért sívesen harcolunk. Bizonyították e' dolgot a' példák, *Jof. 22. 31. Neh. 4. 9. Dan. 11. 34.*

II. A' *közönséges igazságnak*, ki nem szolgáltatott, avagy háborgatóit, es-vehetőit meg-zabolázzuk, és érdemlett büntetéssel büntetjük, s' tisztekre serkentjük. Ez végre hadakozának az *Izraeliták* a' Bénéjáminitákkal Isten parancsolatjából, *Bir. 20.*

III. Az *Országának* szabadságát, közönséges békefenségét, a' Földnek lakosait, s' annak javait meg-örizzük; vagy a' *prédáló* ellenségtől vissza hozzuk, nyerjük. *2 Sam. 8. és 10. és 11. Bir. 19. 19.* Nincsen-is egy igazabb *ok* a' fegyver fogásra, mint az *bódlásnak*, *Jobbágyi* szolgáltnak el-távoztatásáért, a' hatalmaskodni akaró nemzetiség ellen, midőn ki-kelünk, s' fegyvert fogunk; és a' kik szép szabadságunktul meg-akarnak bennünket fosztani, s' ilyen módon szolgál állapotra juttatni, azok ellen kezünket fegyverre vetjük.

Má-

Mások-is, a' kívül valók, szolgáltatnak igaz okot. *Ekkor*, A' mikor,

I. Jámbor fomsédink, (legyenek bár más nemzetiség) velünk egy vallásunk, igaz vallásokért, nagy hatalmassan, istentelenül, az hamis vallásuktul, *áldóztatnak*, háborgattatnak, *el nyomattatnak*. Tartozunk Lelkünk kötelessége alatt, ezeknek ilyen nyomorúságoknak idején (ha tehetőségünkben vagyon) oltalommal meg-szabadítással lenni, segítségére menni. Így cselekvék régen a' nagy *Constantinus* Csásár, a' midőn hat rendbéli vérbűt ellenségek ellen a' keresztényeknek, u. m. *Diocletianus*, *Maximianus*, *Galerius*, *Maxentius*, *Maximinus*, és *Lucinius* ellen alkalmas időben segítségére méne; és Isten jó voltából rajtuk hatalmat vévén meg-szabadította, szabadságokban helyre állatá.

NB. Segítségül lenni annak okáért a' kívül valóknak, (a' mielőttükről állunk) kiváltképpen az *hitnek* *vallásnak* dolgában, nem csak nem bűkség, hanem ugyan *lelkünk* kötelessége alatt-is, kényszerítettünk.

II. A' mikor *Confederatiós* fomsédink, kikkel szövetséget frigyest tartunk ellenségek miá *prédára* jutottanak: akkor frigyest és főveiséges kötelességünk tartja, hogy azoknak segítségül legyünk. E' végre *Abrahám* Attyafának a' *Lóthnak*, a' *Sodoma és Gomorrabéliekkel* egyetemben segítségére, az ő házában fel-nőtt *solgáival* fel-fegyverkezék; és őket ellenségeknek, kezékből ki-szabadította, a' *prédát* vissza nyervén, *Terem. 14.* Az *Izraeliták-is* a' *Gibeoniták* így szabadították meg ellenségektől, *Jof. 10.*

Ezeket az *Okok* kívül, senki ellen nem szabad hadat indítani, akárkinék-is; mert hogy ha maga fel-tuvalkodásából, vagy *másnak* meg-utalásából valamelly, és valaki, helytelen s' hasontalan hadakozásban ő magát, bé egyelíti, s' másokat-is ellene fegyver fogásra indit, mind magának, s' mind hazájának, *Országának*, nem kicsiny veszedelmével és kárával, ennek boldogtalan ki-menetelét meg-tapasztallja.

Példa *Amásias*, Judának királya, *2 Kir. 14.* *Jósiás* ugyan Judának Királya, *2 Kir. 23.* Ilyen vala a' mi boldogtalan *fortunk*-is. *1657. est:*

Avagy; ha ki hadakozást, *hadat* e' végre indit, (Isten segedelmenélkül) hogy országának határát killyebb verhesse, mások jószágát *prédálbassa*, (s' másként békefenségben élők volnának kikre mégyen) semmi igaz oka nem lévén; ez-is a' büntető ostrom el nem kerüli, hanem gyalázzattal illetetik. *1 Kir. 20.* Ekképpen inditá hadat *Benhadád Acháb* ellen, mellyért *elis* vesté dolgát.

MODGYA a' HADAKOZÁSNAK.

Az Hadakozás *módgyának-is*, rendesnek illendőnek kell lennie.

D3

Vala-

Valamint hogy az igaz ok, ha vétkeffen viseltetik, léfen nem igazzá, s' hibátsá; Igy az hadakozás-is, ha jo módot, jo utat abban nem követnek az Hadakozó személyek, helytelen nem igaz léfen.

Ennek pedig igaz módgya ebben áll. 1. Ha az elől-járok Hadi-vezérek, a' kegyetlenségét, igen meg-zabolázzák, s' fojtyák, szabad-sakára kényyére nem bocsátják.

2. Igazittya a' Hadakozásnak módgyát ez-is, a' mikor szükségesképpen meg-kell lenni, hogy kardra vésék kezeket: egyéb út s' mód nem lévén, vagy meg-előzésére, sem el-érésére a' dolognak. Meg-kell próbálni, ugy vagyon elsőben, s' minden eszközöket, és utakat el kell követni, ha hajolé az ellenség a' békéségre: inkább ez uton, hogy sem mint fegyverrel, sok embereknek kárával, fogyásával, szükség eleit venni ha lehetséges. Illyen maga gondolatlan, mint egy ese vesett, indita egykor boldogtalan csatát Acháb, Rámod-Gileád ellen, a' melly ő neki tör gyanánt lón, mert el-vefe azon a' harczon. 1 Kir. 22.

Ha pedig ugyan csak kardra kél a' dolog; ama fene kegyetlenséget, a' ragadozást, praedulást, erős parancsolattal a' vitézlő rendek közt tilalmazni felette igen szükség. Jó példa lón ebben Abner, meg-intvén Joábor. 2 Sam. 2. Vétkezék ez ellen a' mi hadunk a' Kereztés mezéjén; melly rendetlen cselekedetnek valóban-is meg-adá az árrát, addig esek a' kápsnac, hogy viszá térvén az ellenség, inkább csak tapodtatta a' rendetlen népet.

A' Hadakozásnak meg-előző törvényes Régulái.

Végei a' hadakozásnak. Minek előtte harcznak mennének; némellyec tartoznak annak jo móddal valo hozzá késületire; némellyec a' hadakozásnak harczolátnak idejére: némellyec pedig a' harcznak végben meneteli utánra.

A' jo késületben ezek kívántatnak-meg: Az elől-jároknak, u. m. Fejedelmeknek, Generaloknak, Kapitányoknak, Hadnagyoknak tíftei kettők: Elsők ollyak, a' kiket mátok által, más személyekre bizván visnek véghez. Második; mellyeket tulajdon magoknak szükség el-követniük végben vinniük. Deut. 20.

A' mellyeket mások által kell végben vinni; azok a' személyek, vagy az alattok valo köz rendből állók; avagy Ecclesiái személyec, Praedikátoroc.

A' Vitézlő rendek közzül; némellyec rendeltettek, deputáltak az élésnek, tábori eledelnek, Commensnac gondgya viselésére, Birák. 20. 10. Igen meg-tartya ezt a' jo fokalt a' Töróc nemzetség táborozásában, mellyet szeméjimmal lástam.

Né-

Némellyek a' vitézlő népeknek egyben gyűjtésére, elő állatására, annak ferényen valo monstrálására, vilgálására. Ezeknek tíftek: A' Tábori munitiokra, (minéműek, Agynoc, Puska, Fegyverec, Puska-por, Golyobis, s' több ezekhez hasonlok) forgalmatos gondgyok légyen; ne fogyatkozzék-meg akkor a' vitézlő rend, ezekből a' mikor harczra erednek. 1 Chron. 3. 2. v. 4. 5.

Stráfa Mestereket, a' mellyeket elő állattanak, azok a' ferényen valo vigyázásra, czirkálásra forgalmatos gondot vitellyenek, melly edgyik lelke a' Tábornac; hogy valamiképpen vigyázatlanságban a' nép ne találatsék, és igy az ellenség miá praedára ne juffon.

Az Ecclesiái személyeknek Praedikátoroknak-is jelen létek a' Hadban, elmulhatarlanképpen szükség es' végre: 1. Hogy Istenül tanácsot kérdegyenek; ugyan-is Istennek tanácsából kell hadat indítani. Birak. 1. 2. és 10. 18.

2. Tanítás okafásác elsőben a' vitézlő népet, hogy Istennek előtte magok meg-alázodott szívvel legyenek, fel ne fuvalkodgyanak, vagy népek sokaságában, vagy az úgynec igaz voltában; e' ferént, ugy ne járjanak, mint a' boldogtalan Israel népe egykor, Bir. 20.

3. Igaz hittel, Istenben valo reménséggel, igaz poenitentia tartás által, igaz meg-alázodott szívvel bűnénc bocsánattyanac kérésével, Isten nevének segítségül valo hívásával, erős bizodalommal indullyanak a' harczra, viadalra. Ugy hogy ha a' harczon el-esnek-is, tudgyák meg, hogy drágalátos az ő halálok Isten előtt, Pál. 116. 15.

4. Biztatsák a' vitézeket ezzel-is, és síveket erősítsék, hogy az ellenség Isten nélkül valo, az Istent igazán segítségül nem hítja; bálványozó, az igaz Isteni tífteletet bálványra ruházza, attul várja oltalmát, jo ferencsétjét, boldogítatását, melly nagy jele az ellenség meg-verettetésének.

5. Igaz hittel mennyenek a' csatára; igaz hitből csatázzanak, a' félelmet túlok távul üzzék. Istenért, a' Jésus vallásáért, az Haza Lelke s' resti szabadságának helyben állitatasáért, meg-marasztásáért, ő zvegyekért, Arvákért, Feleségekért, Fiokért leányokért, minden félelem kívül bátran harczollyanak Neh. 4. 14. Gondolván azt, hogy ezeknek feregeivel fokott Isten ki-menni ellenségek ellen. A' tisztéséget, a' becsületet, az halálnál nagyobnac tartván.

6. A' régi jo eleitnek dicsiretes példájokkal, hadakozásokkal, nyereségekkel, ellenségek győzésével, síveket erősítsék, bátorítsák. Igen nagy előmenetekre vagyon az illyen bátorítás a' vitézlő rendeknek, többire majd fáradhatatlanná téfzi őket.

7. Ahoz valo sextusokat, illendöket az Isten könyvéből ki-bedegeffenek. Es hogy a' hadakozás nem a' vak ferencsétül barmazik, hanem Isten-

tül engedtetik, attul kormányoztatik, ő-is fokta azt boldog véggel koronázni, bűséggel elő bámlállják.

8. Ide valo a' Sacramentumoknak ki-bolgálatáfa. *Mind addig-is nem győzőc-meg az Izraelitác a' Benjaminitákat, a' míg az elő számlalt dolgokat végben nem vivéc, el nem követéc.*

*Másodszor: a' Vitézlőrendet tilalmazzák: 1. A' vakmerő bátorságtul ojják magokat, és mintha már kezekben volna a' győzedelem, affele hitván reménséggel magoknak ne hízkelgedyenek. E' miatt ségyenüle-meg Benhadád, a' Syriai Király, 1 Kir. 20. 10. 2. A' Dösölést, bor italt, rébeskedést, (mint annyi meg-fogo kelepczét) mészbe kerülljenek. *Javá-lom én ma a' Töröknek záborban valo magoc viselését: mábör-is ugyan, de Táborozásnak idején, mennyire el-kerülük a' tefti bátorságnak meg-ségyenítő munkáját, az egész keresztényiségnek nagy példa ado tükör ezec ebben.* 3. A' győzedelmet, igaz hittel, igaz meg tereffél, büntelen valo imádkozással reménylék: ekképpen taníttyalsten-is az embernek karját a' hadakozásra, Solt. 14. 4. így erőstíti és bátorítja meg az ellenség ellen sívét, ugy adgya a' győzedelmet-is kezében, Sid. 11. 32, 33. 2 Sam. 22. Solt. 20.*

Mert ámbár légyen a' népnek igaz ügye, oka a' hadakozásra, de ha meg nem alázodott fível lében, nem lében békesége Istennél, Istenre nem figyelmez, ellenségétül meg-veretik, és pírónsággal gyalázzattal béborittatik, Birák. 20.

Harmadszor: biztalsák effelül-is a' népet; Hogy az ellenségnek fok és bámos, fegyveres ij-éftő volrátul meg ne rettenyenek! hitefsék-el azt magokkal, hogy Istentől meg-engedve vadnak a' hadakozások; Istentül kormányoztatik, és Istennek kegyelmes jelen volta ó véllék vagyon, igaz igyek-is lévén; az ellenségnek pedig hamis ügye, oka vagyon a' hadakozásra. Ekképpen jára serencséffen egykor Abia Jeroboám ellen. 2 Chron. 13. v. 12, 13.

A' Hadnac elől-járo vezérinéc tíftek, a' mellyeket magok seméllvényben el-kell követni. végben vinni. Minéműek: a' vitézlő népnek jól meg-választása, vizsgálása, és annak jó rendben, és karban valo állatása, Deut. 20. 5-9.

A' Vitézeknek meg-vizsgálása ebben áll: (1) hogy az Istennélkül valokat, Isteni félelemtül üresfeket, a' czégyeres bűnben élőket, *tolvajokat, gyilkosokat, paráznákat* köztök el-ne benvedgyék; a' mellyekért, még a' többi-is meg-büntetterik Istentől, mint az Israel népe, az Achán bűneért, Jos. 7. (2) Tanácskozzanak forgalmatoflan, őve gyűjtvén a' Hadnac Vezérít, látott, hallott, próbált rendeit, miképpen kezdgyeek a' harcchoz, ugyan-

V gyan-is minden meg-előző tanácskozás kivül harczot állani, elől-járo Hoff Mestere meg-ségyenítettéleknek, meg-verettetéleknek. 2 Chron. 25. 17. Luc. 14. 31. Hadi *Stratagematáknak* új gondolt mesterségit, praktikáit el-követni, felette igen hafnos segéde a' hadakozásnak, nem-is tilalmas, Jos. 8. 2--48. Bir. 20. Miképpen kellyen az ellenségnek élésér, vizének kút-fejeit miképpen tölcsér-bé; hogy annyival-is inkább nagyobb bűkségben légyen az ellenség, 2 Chron. 32. v. 4. *Kémeknek* edgyike a' máfikot ott ér-je: ez-is segéti a' hadat. (3) Gyenge és félelmes sívüket, a' hadakozásra alkalmatlanokat, tudatlanokat, kapálokat, *ökör, ló, disznó pászorokat*, (a' kik nem hogy elő-menetelike fogálnának, sőt inkább romlásokra nagy okot adnak,) közdötök el ne benvedgyenek, Deut. 20. (4) A' hadakozó népet (minek előtte a' viadrala vinnék) meg-probállják, vilgállják, oktasák; miképpen kell az ellenséggel szemben menni, az ellenségnek mi-csedás terevéti vagyon a' hadakozásban, elő-bámlállják, arra meg-tanít-sák. *Ordinantiáját, hadi Dispositioját*, miképpen faggathattyák mennél hamarébb kevessebb károkkal, mindeneknek előtte eleikben írják, rakogásák.

Ez illyen hadi *prudentiáját, Militaris actioját*, vísi végben minden napon az *Északi Nemzettség*, a' mikor harczra ered, s' ugy kéféri a' hadakozásra a' vitézeket: innen-is vagyon már néki (hogy így bollyak) jó fereacsés győzedelme. Mindennapon el-ki vísi a' vitézlő népet; két rendben állattya, mint a' hadakozás fokott lenni, őve lövöldözötteti; az első karban álló mi-helt elővi puszkáját, ottan hátra áll, el-kéfitvén addig ujjobban ő magát mig reá kerül a' lor. *Igy kellenéc ma a' mi Magyarinknac magokat gyakorolni a' hadakozásban; de ségyenlenéc ök ezt el-követni, azonban a' nagy tudatlanság miá, csak hullton hullnac, veszten vesznec.* A' mennyin el-vefének e' má boldogtalan csatázásban, e' Magyarság közzül; Országos hadakozásban, csatában sem esett volna több, a' tudos és próbált nemzetiség közzül; mert okofon, próbáton, tanulon, nem bolondul mégyen a' viadrala. Azért ne ségyenlyük a' Tanulást ebben-is; mert *nem ségyen tanulni, de ségyen nem akarni tanulni*: Ugy-is nyerjük a' pályát, (6) Hatul erős fereghajtokat rendellyenek, állassanak, kik bátran az hadakozó népet nodítsák, biztalsák.

Az hadi rendnek, jobb modgyával valo jó karban állatása illyen fokott lenni. Hogy abban első a' *Fejedelem*, következik utánna, a' hadnac *Generállya, hadi beráta*; ezek után az *Ezeredes Kapitányoc, Századosoc* vagy *Hadnac*

gyoc. Tizedesec, a' mint ezt Catalogusban elő-fámlállya az Istennek Lelke, 2Sam. 23. 2Kir. 4. 1Kir. 12.

NB. Az ellenséggel való szemben szállásban, reá mentésében, mind az hadnác Elöl járónac Fő fő rendező, s' tisztelő, s' mind a' köz vitézeknek tiszték.

Az Hadi vezéreknek, kettős tisztai, avagy két felék; Az előnézi az Isten, a' másik az emberek. Istenre néző, hogy ő hozzá igaz hittel, bűneiből kitérjen; öter segítségül fíradhatatlanképpen hja, ő benne reményen, báftyaúl, paiful őtet tartsa, és a' győzedelmet, nem a' maga énének, okoságának serény forgolodásának, hanem Istennek tulajdonítsa, nem a' vitézeknek bátor szívén, s' fegyverének. Solt. 20. 2. és 44. 23-8. 1Sam. 17. 47. Eképpen nyerték-el régen a' győzedelmet. a' kegyes Istenfélő királyok; kik-is Istennek tulajdonították a' hadakozásban való elő-menetet ellenségeknek meg-fegyenyítettését, futamtatását, Solt. 33. v. 17.

Az Emberekre néző tisztai két féléc; Az első az alatta lévőket. A' másik az Ellenséget nézi. Az ellenség körül való tisztai, minnek előtte az útközetre mennének, hogy azokat intse, kérje a' bép békelségre, jo *Conditio* alatt békélyék-meg véle ha lehet, minden szabad utakat, és modokat kövessen-el a' mennyire lehet, vagy magánoflan, vagy mások által, mint fellyebb-is. Deut. 20. 10. Jud. 20. 12. 13. 2Chron. 13. 4.

Az ő alatta valóhoz való tisztai két karban helyeztettek; Első, hogy a' vitézeket bátoroságozá tégye, fel-foval bátorítsa; Másic, helyeztetett az útközetre el-kezdésében, 1Sam. 10. 9. 10. 11, 12. 2Chron. 20. 16-19.

A' bátorításban ezec rendel. 1. Hogy a' serényen, sebessen való csatára ferkentse, ébrebbe, és intse, mind az Istennek jelen létével, és hatalmával erőfittse őket, 2Chron. 31. 6, 7, 8. Mind pedig az ügyec, oknac igazságos voltával, s' annak meg-mondhatatlan becsületivel, s' hasznával. t. i. az Isten dicsőségéért, az Isten vérofsának tisztaságában való meg-maradásáért, *Zelk* testi szabadságának mag-nyereséért, s' jo karban állittatásáért, Feleségeért, gyermekekért, Hazájokért, fíradhatatlanképpen vijjanak, Neh. 4. 14.

Mind pedig *jutalmoknac*, *præmiuoknac* ígérretivel, s' meg-teljesítésével biztassák, mint Joáb és Josua cselekedének, 2Sam. 10. 11, 12. Így vagyon Belgiumban és Angliában is. Sőt egész nap nyugoti Országokban.

2. A' népnek jo berencsés elő menetekért, mind kiváltképpen, s' mind közönségesen könyörgéseket, hálaadásokat tétessen, 1Sam. 7. 7. Maga-is a' Vitézekkel egyenlő szívvel könyörgjön. 2Chron. 14. 11. ezt az utat követé-el *Asa* király, a' midőn a' Szerecsenek ellen ki-menne hadakozni, 2Chron.

3Chron. 20. v. 8-11. *Josphát*-is a' Moabitákkal midőn hadakoznék, v. 12.

Az *útközetre* elein, a' terget hadi mesterességgel el-rendelyle, intézze a' minémű rendet kiván az ellenségnek Hadi *dispositioja*, ű-is a' berent, vagy *Ek*, formán, vagy *Höld*, vagy négy fegeletre rendelyle a' *Serget*, avagy a' mint leg-fükségesb. Ezek az *Hadak Vezéreknek tisztai*.

A' *Vitéző* rendeké pedig; mindeneknek előtte, hogy bűnokról kefervesen Istennek vallást tegyenek, azoknak bűnök bocsánattját kérjék a' Jésus Christus nevében, mint az Izraeliták, *Bir*. 20. Hídigyenek az Istennek besédének, 2Kron. 32. 8. Istent segítségül híván, erős szívvel harczolván, 1Kron. 13. 14. mindaddig harczollyanak, mig ellenségeket meg-győzik, és el-kergetik. A' prada kapdosásért, a' rendet el ne hadgyák, (mint az Magyar hadnak fokafa, s' azonban ott vesnek) hanem mindaddig vijjanak, mig győzedelemmel vis fá térnek, s' ugy térjenek ostan a' prada el-obtására, 1Sam. 17. v. 51, 53. Olvasd ide a' győzedelmeskedő fegyverben le-tett *Regulákat* is. Az Hadnak bővétnekét, a' Fejedelmet a' csatában bé ne elegyítsék, el ne bocsásák; hogy valamiképpen el ne vesssen, és így a' népnek sive el ne olvadgyon. 2Sam. 21. 17.

Az Harcznak végben meneteli után ezek rendel, vagy a' Győzedelemre, avagy pedig a' Futásra, el-baladára nézve.

A' Győzedelem után, külömb tisztai vadaak, mind az elől járóknak, mind az Vitéző rendeknek, mind az Istenre, mind a' rabságra estekre, mind pedig magokra nézve. Az Istenre nézve; *Istennec* nagy hálaakat adgyanak, hogy győzedelmet adott ellenségeken. Terem. 14. 20. 1Sam. 7. 11. Száml. 31. 28-50. *Hogy meg-ismérjéc mindenec, hogy erős a' mi Istenünoc a' Jehova*. 2Kir. 10. 28-30.

A' Hadnak Vezéri, a' győzedelemnek dicsőségét Istennek tulajdonították, nem ugy mint amaz *Nebucadnezar*, ki az ő bálványinak adá, Hab. 1. v. 11.

A' *Rabságbane*stekre nézve, hogy azokat kezekben meg ne öllýék, kik a' hartzon életben meg-maradtak, 2Sam. 2. 25-28. kedvezének az Izraeliták a' Benjáminitáknak, kik a' hartzon elevenységben meg-maradtak, *Bir*. 21. *hanem ha Isten akarja őket meg-öletni, mint a' Kananusokac*. Jos. 6. 20. 1Sam. 15. 3. Az Affonyi-állatokat és Leányokat süzet ég-ekben meg-tartták, meg ne seplófitték, Száml. 31. 17, 18. A' *Fogyók* rabság alá reá estellenek, vagy adó-fizetökké tétessenek. Deut. 20. 10. avagy ha meg-saltzolnak, fejek válttságát meg-adván, szabadon el-bocsáttattassanak, elégéges eledelt nekik adván. 2Kron. 28. 8, 9. E 2 A'

A' győzedelmeskedő Vitézlő rendnek is tifti ez, 1. Hogy ha közönséges jóra illendőt vagy hasnoft látnak a' nyereségben, azt meg-tartsak, Deut. 10. 19, 20.

2. A' praédát az igazságnak mértéke szerint öbfiák. Elsőben is pedig az Istennek bánteltetettet, az *Ecclesiá*akra nézdek ki-adgyák *sáfárollyá*o. Azoknak is hasonlóképpen rést tegyenek a' kik óltalomnak vagy őrizetnek okáért a' harezról el-maradtak, jelen nem lehettek, Terem. 14. 24. Szám. 31. 26. 1 Sam. 30. 23.

3. A' győzelem után, ide s' tova lovagolni, s' jární, nem mindenkor bátorságos, s' mind a' két föltre bátorságoflan alunni, vigyázatlanzkodni, nem tanácsos. Félni kell és tartani, hogy a' meg-győzöttetett ellenség újabb viadalhoz későlvén, fereget ne gyűjtsön, és így váratlan reájok ne űsön, rohannyon. Szükség hát ellenek vigyázni, strását állatni, magokat meg-erősíteni, és az alatta valókra nagy forgalmatossággal vigyázni, 1 Kir. 20. v. 22.

Ha pedig, Isten igaz ítéletiből a' győzedelmet adgya az ellenségnek, s' az ő Népet meg-futamtattya; az *Hadnac* elől járóinac kötelező tiftékben áll, hogy minden jo *eszközök*et fel-keressenek, talállyanak, melly uton mód on az el-öbft hadat ujjobban őfve gyűjtsék, síveket bátorítsák, ne olvadgyon és nelágyullyon-meg sívek annyira, hogy kezekről le-tegyék, rajta fel-adgyanak: hanem magok meg-alázásával Isten meg-keressék, lelkeket előtt eki-tölték, Istenben való bizodalommal ujjobban ellenségekre indullyanak, néralám tráfbor az ő rébsekről áll, s' nékik adgya a' győzedelmet. Igy cselekvének az Izraeliták, Bir. 20.

A' helytelen, és nem igaz, hadakozás pedig az; a' melly indittatik, és kezdetetik olyan semélyektől, a' kikhez nem illenek, és a' kiknek nem igaz, hanem hamis igyek vagyon a' viadalnak el-kezdésére; a' mellynek mind végei és módgyai hamisak, és az igaz hadakozásnak végeivel ellenkeznek.

Fellette igen igen meg-kell óni magát embernek ettől, ugy mint kinek *Authoritása* nincs en ehhez, azonban a' Nemzetiségek Polgári-társaságnak is romlására, pusztulására szolgálhatnak az ilyenek. Világoflan tanittya ezt a' *Jeroboámnac* boldogtalan hadakozása az *Asa* Király ellen; a' melly viadalban el-vebének az Izraeliták közzül őt báz ezer válogatott férfiak. 2 Kron. 13. 17. A' *Josiasé* a' *Pharao Néco* ellen, 2 Kron. 23. 29.

Eddig a' *Tracta* a' *Hadakozásnak Okául, Módgyául, Végeiről.*

II. H A S Z N A.

Okja

*Okta*ással őfve körtetett *Intés Serkentés*: Serkennyetek és ebredgyetek-fel, avagy csak utólyára, egéslen *Vitézlő Rendec*! Esméld-meg magad régtől fogván sok károkat vallott *Magyar Haza*, a' ki most a' kelerőségnek és a' sívedet fojtogato bánatnak fél-vebes Tengerén bánkodva hánkódol! Meg-eméftő és el-epeftő bánatid im minden nap halom módgyára, ugyan-reád tudulnak; a' nyavalyáknak edgyik mélysége más mélységet kiált rajtad; mellyben ha jo Istened meg nem bán, imé valóban fillyedezel, féld hogy egéslen belé ne meüilly. Ha édes meg-váltód kézen nem ragad hamar, s' csendes partra nem vezet, a' földig le-nyomattatol, s' a' pokolig alá vettetel. *Serkeny-fel! Serkeny-fel* avagy csak utólyára! Ha más kárán eddig fel nem ebredtél, a' magatok fíralmas forsán, a' kit rajtatok mindennap keferveffen meg-rapastaltok, esmélyétek-meg ti magatokat. Azt a' *kü-falt*, azt a' *gátot*, a' melly eddig meg-tartoztatta a' ti Isteneknek ti hozzatok való jo voltát, közzülletek ki-gyomlálván vésíték-ki. Mitsoda az? meg-tanít erre az Istennek lelke *Esaia*fnál, cap. 59. v. 1, 2. Imé az *Urnak* keze nem rövidült-meg, hogy meg nem szabadithatna, és meg nem siketültek az ő fűlti, hogy meg nem halgathatna. De a' ti hamiságtoc töttec külömbséget ríkhözveteo és a' ti Istenec közt, és a' ti bűneitec miatt rejtetett-el az ő orczája ti előttec, hogy meg ne halgathatna; *Mert a' ti kezeitec rakvác vérral, hamisággal, ifentelenséggel.* Ez az a' reket, ez a' gát, a' ki meg-rövidíti, Istennek fűleit siketefekké téfi, hogy meg ne halgasson nyomorúságinkban, és az alól fel ne szabadittson. Ez ellen az akadályoztató méreg ellen adgya az *Orvoságot* K. *János*-is a' *vitézlő rendeknek*, ha akarják hogy lelkek idvelségét meg-nyerhesék, igaz poenitentia-tartás által Istenhez térheffenek, tehát *Felebarátiyoknac* meg-romlásául, *csalárdsággal álnokággal való megkároftásául, oltalmazza magokat*: külső dolgokban is, ekképpen boldogittatnak. Igy vévő későn, el-utólyára ő magát esében a' fogságbul hozza jött *Sidó* nép, a' ki is erős átok alát kötelezé magát az Istennek síve szerint való keresztére. Neh. 10. 19. *Ragaskodának az ő Átiyokfiaival a' fű embereckel, az Isten Törvényénc meg-pecséltet könyvéhez, és el-jóvénc nagy átkozodással, és esküvéssel, hogy járnának az Isten törvényében, és meg-őrizné az Urnac minden parancsolait.*

Szánnyatok a' Magyar hazában az Istennek dicsőségét melly a' porban hever; Szánnyad *Lelki* s' testi szabadságotul való meg-fobrtatatófodat; Számkivetéfre, bujdosásra, éhel halásra juttatatófodat; szitokkal átokkal hogy ébed kenyerted, Vésíték-ki, őh vésíték-ki közzülletek a' tok idegen

E 3

idegen isteneket, melly a' fok el-áradott gonoszság! A' fok begyenyeknek nyuzóját, kóborlóját, saczczoltatóját; hamis istentelen patvarkodással, vádolással sokaknak meg-nyomorítóját: Szitkozodóknak, átkozodóknak káromkodóknak méteyes feregétül fakabátok-el ti magatokat. Igyen meg-se gondollyátok, hogy ezek által elő-mehesettek dolgokban; sőt minden jó szerencséteknek ezek meg-gátolói; ezek tébnek Isten, s' ti köztek külömbiséget, szakadást; hogy feregetekkel ki nem mégyen harczolni ellenségtek ellen.

Mely igen örültök az igaz *Magyaros Magyar* Titulusnak! fellellyetek is hát meg e' s'p *fényes* Névnek.

A' *MAGYAROS MAGYARI* Névnek *magyarzáttya*, értelme ez: (1) Hogy az, Isten dicsőségeért övedzette-fel szablját, vetette a' kardra a' kezét; nem a' maga zabolátlan indulatjának felsőségre vágyódásnak, praédálásnak, maga javának öregbítéséért, végben viteléért. (2) Hogy az Országot, a' begénységet, nem rabollya, dullya, saczczoltattya; hanem a' begény haza el-vevett Lelki testi szabadságát mind két kézzel helyre állattya. (3) Hogy az ellenséggel nem praektikal, véle nem hunyorgat, a' gonosban soha-is véle meg nem edgyez, hanem mind végig harczol, vagy dicséreteffen meg-hal, vagy győzedelmeffen nyér. Ugyan-is, *Præstat in bello mori ut Leonem, quam vivere sicut Asinum*. Illyenek valának hajdon az igaz *Magyaros Magyaroc: Mátyás Király, Hunyadi János, Kenesi Pál, II. Rákóczi György, Zrínyi Miklós*; a' kiknek dicsőséges hires emlékezetek, a' mig a' Magyar nép fenn áll, örökké meg-marad.

Ha ki *Magyaros Magyar*ac mered mondani te magadat, ezeknek a' nyomdokokat kellenek követned! Azoknak csak hírek hallásatul is meg-félemlert az ellenség, sive el-olvadott, étel közben a' kés kezébül ki-efett; de most melly távul estünk ezektül, tanittson-meg a' mindennapi szemmel látott s' tapasztalt dolog, keferves példa. Látsák-meg ma sokan a' mi Magyarink között az ellenséget, (melly ugyan példa befédre vált) *muskatélyját*, ne féllj atrul, hogy véle öbve vágjon, hanem balad, fút előtte; a' mennyin vadnak annyi felé futnak.

Serkenti e' *TUDOMANY* mindenek felett elsőben az *Elöl járokat*, az *Hadnak Vezéris, Fejedelmét, Generályját, Kapitányit, Hadnaggyit, Tize-desit*. &c. mint hogy ezeket állatra Isten a' nép közdot strásáknak, a' Népek Fejeinek, ör-állóinak, az óreájok bizattatott tistekben, serények, vigyázók legyenek. A' Vitézlő nép közlappangó bündöket, tellyes erejek-bül

bül ne hadgyák közlók uralkodni. Ne kedvezzenek a' czégeres nyilván való *Tolvajoknac, paráznaáknac, gyilkosáknac, saczczoltatóáknac, káromkodóáknac*; a' Vitézlő rendnek bündöket meg ne egyék, vélek a' gonosban ne részesüllyenek, és így büntetésekben-is; hanem egy öbve font és ködtött sível, lélekkel, az Istennek várossát, táborát, hadát a' gonostul meg-tisztítsák mint Dávid, Solt. 101. Ne fogjon-meg fenkit-is tistinek el-követésében ez goromba mondás: *De ha mind meg-ölyüc a' gonosz révöket, el-pusztul ugy a' mi Táborunc, meg-kevesedic hadunc, és így mire valóc léfzúnc annakutána*. Inkább menny *Gedeonnal*, kevés Isten felökkel harczolni, s' nyerjed; hogy sem sok latrokkal, és így vesced. El-hitettedé magaddal, hogy nem lakozhatik az Isten, a' gonosoknak társaságok közl, nem alhat-meg a' gonos ö lörtte, Solt. 5. Ugy hited-el azt-is te magaddal. Ez világon valamennyi istenteleneknek latroknak ferege vagyon, és ha az mind veled volna-is, nem böldogittatnál azokkal, sőt inkább igen meg-alázódnál; mert az Urnak fimeit forognak mind e' béles földön, 2Kron. 16. v. 9. Tiz ház ezer Szerecsennel jö-fel *Zera Asa* ellen, de mind ez sürü fokasággal el-vefe, 2Kron. 14. 12, 13. hasonlóképpen *Senachérib Ezechiás* ellen, s' meg-fégyenüle, Esa. 37. 38.

Mondasz: De meg-füntek ma a' *Csudic*, nem hadakozik ugy ma az Isten mint a' régi időkben.

Felelet: Ugyan azon Isten vagyon ma-is, nem más. Szintén ugy gyü-löli az Isten a' vétket ma, mint akkor; sientén ugy föll az Isten ma nekünk a' sent írásban, mint azoknak. Ma-is sientén ugy meg-verhet, fégyenit-het kevés által sokakat, mint az előtt. A' mi időkben esett dologrul, el-feletkeztelé a' *Szalontai harczrul*; mellyben az Isten rendkivül csak nem-cselekvék, a' midön, az *oktalan* állatoknak nagy teli torokkal való kiáltások által rémité-meg az ellenséget. A' *Lippai* borosnál való hartzban igy dicsóité Isten-meg magát a' kevés erő által. Mit mondgyak a' *Kenyer mezei Csatáru* és *harczrul*; nem külömben lené itt-is a' dolog, mert az ellenség, a' midön tellyeséggel bé-akarná nyelni az Istennek népét, Isten fel-inditvau *Kenesi Pált*, kevesed magával a' fámtalan pogányságot el-bé-lesté, le-vágá.

Az *Elöljáróknac* tisti, hogy az ő alatra valóknak, legyenek jó példa adók, nem botránkozásnak kövei; mert a' mikor láttya az alatta való nép, hogy az ő előtté járója, Feje vagy parázna, vagy ragadozó, praédáló, részeges, igen fokta abban követni a' köz nép-is az ő előtté-járóját. Ianté fármazott amaz

te választatniad Hajócskáját ottan, ottan érdeklék vesztegetik,
 fekszd-le a' kevélyen hátkodó habokat; zabolázd-meg az üdözök-
 nek vérhűt szándékjokat; forgassad ügyedet; mert az ügy íté-
 Imé te éretted mindennap meg-ölettesünk, és olyak vagyunk kik vár-
 a' méhszártszékre rendeltettünk. Ne végyen te rajtad hatalmat az
 ember. Emlkezzél-meg a' káromkodásról, a' mellyel ségedet
 mindennap illes a' börtönd. Nyujts-ki kebeledbűt karodat a' mi
 segedelmünkre; Adgyad-ha siralommal vetettük a' magot a'
 földben, örömmel arassuk nem sokára; Ne távozzál-
 el onnyire a' mi Taborunktul; szenteld-meg a' Vitéz
 lő népet egészen; adgyad a' te félelmedet szí-
 vekben; hogy a' mint Nyelvel, úgy való-
 sággal is Jehovah hadának ef-
 mértessépek lenni. Amen!
 Amen!

